

SOLA-hanke (2022-2024)

Arviointityökalu suomalaisten kuntien ja hyvinvointialueiden käyttöön. Sen avulla on mahdollista arvioida yhteiskunnallisten ilmiöiden ja eri toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia alueellisella tasolla.

“Alueellinen vaikuttavuus” = mikä vaikutus tietyllä ilmiöllä on alueellisesti sekä mikä vaikutus tietyllä toimenpiteellä on alueellisesti, esim. toimialoille tai sektoreille.

Näin esimerkiksi hyvinvointikertomuksen suunnitteluun on mahdollista saada mukaan taloudellisten vaikutusten arviointi. Tavoitteena yksinkertaistaa myös sosiaalisten investointien toteuttamista.

Vaikutusarvioiden aikajänne: 1-10 v.

Koordinaatio: Keski-Suomen hyvinvointialue

Työkalun rakentaminen: Sosped keskus

Prosessiarviointi & koulutukset: UEF/ Vaikuttavuuden talo

Rahoitus: Terveyden edistämisen määräraha

Metodologia

- Rekisteri, tutkimus ja organisaatiodatan avulla luodaan ilmiöpohjainen vaikuttavuusdata-aineisto. -> Mahdollistaa ns. alueellisen vaikuttavuuden todentamisen.
- Arviointimetodologia nostettu esiin STM:n tuoreessa selvityksessä (Niemelä & Auvinen 2021).
- Vastaavia lähestymistapoja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin ei juuri tunneta tutkimuksen valossa (Mäki-Opas et. al 2020 & Hult & et al. 2021).
- Sosped keskuksen kehittämä metodologia. Hyödynnetty mm. asumispalveluissa, järjestöjen vaikutusten todentamisessa & henkilöstötuottavuuden todentamisessa.

SOSIAALISEN LAADUN VIITEKEHYS

KOHEESIO
(YHTEISKUNNAN EHEYS)

VALTAISTUMINEN

TARKKA
DATA

OSALLISUUS

SOSIOEKONOMINEN
TURVALLISUUS

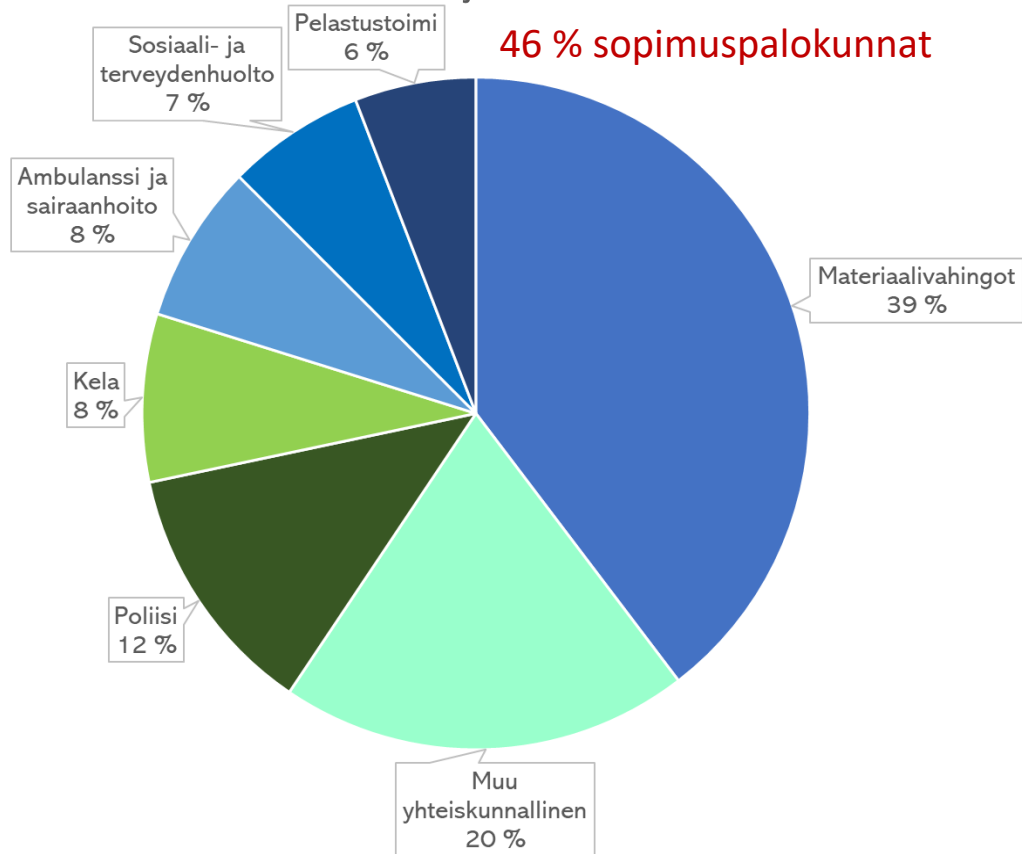

Case: epäluottamus toisiin ihmisiin

Epäluottamus toisiin ihmisiin 7% = 180 milj./ v.
Pelastustoimelle aiheutuvat kustannukset = 11 milj. €/

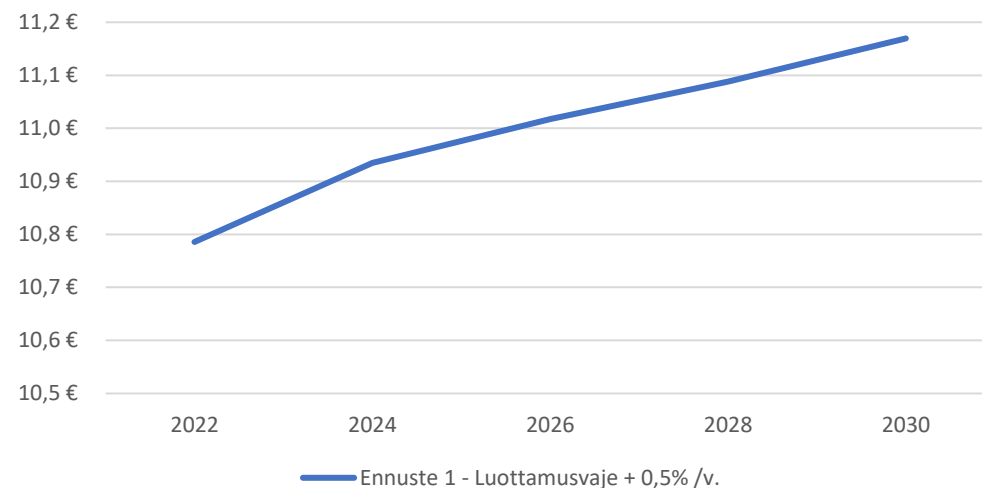
V..

Kustannusten jakautuminen sektoreittain

Ennuste pelastustoimelle epäluottamuksesta aiheutuvien kustannusten kasautumisesta seuraavan kahden vaalikauden aikana (milj. €)

Epäluottamukseen selvästi kiinnittyvät Pelastustoimen kustannukset/ kansallinen taso

Lähteet: Väestöennuste (Tilastokeskus), Sosped Keskus

Tausta: Raporteista kohti Dashboard –ajattelua

Tietoa, tutkimusta ja on jo riittävästi. Oleelliseksi muodostuu valmiutemme koostaa sitä eri lähteistä hyödynnettävään muotoon.

SROI:n jälkeen

	SROI (Social Return On Investment)/ muu raporttipohjainen arvio	Sospedin menetelmä – Alueellinen vaikuttavuusdashboard
VERTAILUKELPOISUUS	Kontekstisidonnaista. ”Ainahan se tuottaa positiivisen arvion”	mm. alueellinen vaikutus, skaalautuvuus eri konteksteihin. Arvio toimenpiteen vaikutuksista vähimmäistietoindikaattoreiden valossa.
ASIAKASYMMÄRRYS	Yleinen taso: nn pelaajaa, pelaajakohtaisten profiilien huomiointi vaikeaa	Asiakasryhmien pilkkominen osiin mahdollista. Sovellettu mm. asumispalveluiden arvioinnissa.
TIETOJEN DYNAAMISUUS	Staattinen, valokuvamainen – tieto tuotettu kerran.	Muokattavuus – tiedon itsenäinen tuottaminen. Kertoimia voidaan muuttaa esim. aluekohtaisten tarpeiden tai hinnastojen muuttuessa.
MENETELMÄN USKOTTAVUUS	Testattu ja tunnustettu menetelmä.	Uusi menetelmä, perustuu SROI:n periaatteisiin. SROI:n laskenta mahdollista. Government outcome Lab, kunnat ja järjestöt sekä STM:n selvityshenkilöt antaneet tunnustusta.
TIEDON HYÖDYNNETTÄVYYS	Vaikuttamistoiminta yleisellä tasolla. Vastaavia laskelmia olemassa. Tieto vanhenee. Aikajänne 1 v.	Luotettavuus uudenkaltaisen ja vertailukelpoisen tiedon kautta. Tietoja mahdollista päivittää helposti. Aikajänne 1-10 v. Tiedon omistajuus edellyttää ylläpitoa ja voi tuoda säästöä esim. ostopalveluiden vähenemisen myötä.

Vastaavanlaisia arvioita ja eri tietojen yhdistämistä on tehty kauan eri aloilla

- Metsäteollisuus: mikä on yksittäisen, tietyn ikäisen tukin hinta, eri alueilla, eri paksuuksilla, eri puulajeilla
- Lääketeollisuus: lääkkeen aikaansaama vaikutus elinvuosiin
- Rakennusteollisuus: moottoritien laajennuksen kustannushyötyvaikutukset, energiaremontin taloudelliset hyödyt
- Energiamarkkinat ja sähkön hinnoittelu
- Kansantalous: korko- ja inflaatioennusteet

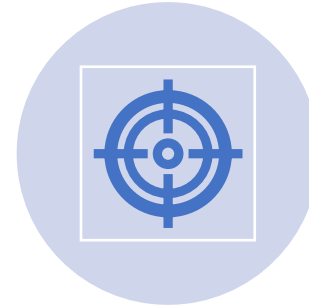
Näillä aloilla eri hyödykkeille on usein selkeästi määritelty arvo. Lisäksi vahvat intressit (ja vaatimukset) laskelmien tuottamiseksi.

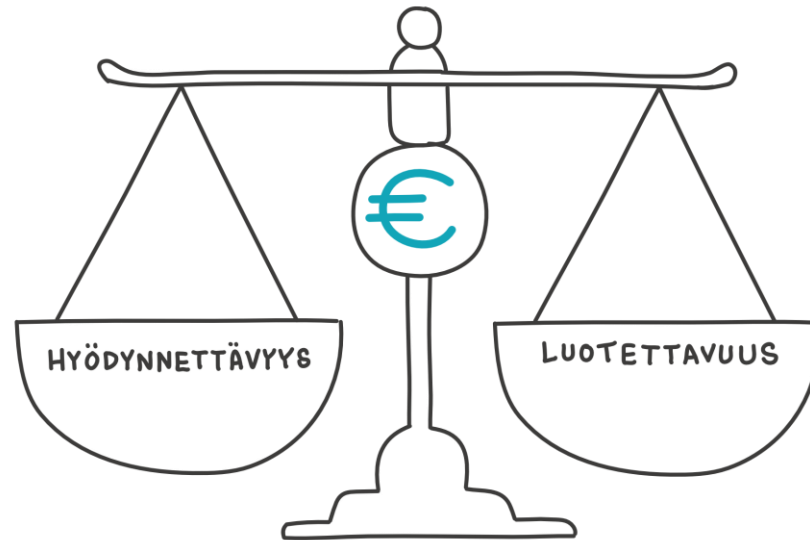
YHTEISKUNNALLISTEN VAIKUTUSTEN
TALOUDELLISTA ARVIOINTIA ON TEHTY
JA TEHDÄÄN.

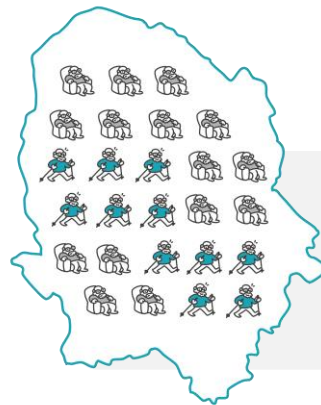
YHTEISKUNNALLISTEN ILMIÖIDEN
ARVOTTAMINEN ON VAIKEAA, KOSKA
MONESTI YHTÄ OIKEAA/ TARKKAA
VASTAUSTA ILMIÖIDEN
TALOUDELLISELLE ARVOLLE EI OLE.

TÄMÄ SAA AIKAAN SEN, ETTÄ
KÄYTETTÄVÄN METODOLOGIAN JA
TIEDON TARKKUUDEN MERKITYS
KOROSTUVAT.

Tietojen
yhdistäminen eri
lähteistä
mahdollistaa
luotettavuuden ja
monistettavuuden

Kohderyhmäkohtaiset julkiset tilastot mm. THL:n, Tilastokeskuksen, aineistoista (ns. "**alueellinen tieto**")

Ilmiökohtaiset tutkimukset ja selvitykset (**syvempi kohderyhmäkohtainen ymmärrys** vaikutuksista ja osa-vaikutuksista)

Kokonaisarviota **täydentävä tieto** (mm. haastattelut, asiantuntija-arviot)

Tiettyä toimenpidettä ja kuntaa koskevat tiedot (käyttäjä syöttää)

SOLA:n käyttämät aineistot

SOLA-indikaattorien yleisyys (mm. sotkanet) ja indikaattori-kohtainen ikäryhmän koko (tutkihallinto.fi)

Jokaiseen indikaattoriin liittyvä tutkimustieto.

Asiantuntija-arviot (liittävät eri aineistot yhteen ja täydentävät puuttuvia tietoja, arviot alakanttiin)

Käyttäjän syöttämät tiedot
a) Ilmiöstä ja b) toimenpiteestä

Yksittäisen osavaikutuksen arvo

= Y*L*K*A

Osavaikutuksen yleisyys (Y)

Mikä todennäköisyys (%) on sille, että tietty osavaikutus "tapahtuu" (liikkumisen johdosta +65 v. henkilö välttyy menemästä terveyskeskukseen esim. liukastumisen johdosta)

Korvikemuuttujien lkm./ vuosi (L)

(esim. vältettyjen terveyskeskuskäyntien lkm.)

Kohderyhmän suuruus(K)

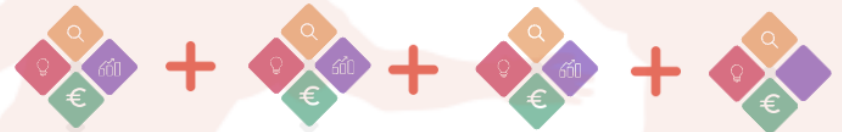
yli 65 -vuotiaiden lkm. X liikkuvien %-osuus =suositusten mukaan liikkuvien yli 65 v. lkm.

Korvikemuuttujan taloudellinen arvo(A)

(yksittäisen terveyskeskuskäynnin hinta=

Indikaattorin arvo = osavaikutusten summa

20-50 osavaikutusta/ indikaattori

Osavaikutuksen ryhmittely:

- Koskeeko kohderyhmää, läheisiä vai yhteisöä
- Mikä on kustannuksen tausta (esim. fyys. hyvinvointi)
- Mille toimialalle/ sektorille kustannus kasautuu

SOLA – Laskentatyökalun toimintalogiikka

Kohdat 1-2: ilmiön taloudellinen vaikutus alueella

1. Tarkateltavan ilmiön (SOLA-indikaattori) valitseminen

1.1 Käyttäjä hakee linkin (THL:n aineistot) kautta ilmiön yleisyydestä alueellaan/ kunnassaan.

2. Valittuun ilmiöön liittyvän ikäryhmä valinta.

2.1 Käyttäjä hakee linkin kautta tiedon tietyn ikäryhmän suuruudesta alueella.

Kohdat 3-4: Toimenpiteen vaikutus ilmiöön ja tämän taloudelliset vaikutukset

3. Ilmiössä tavoiteltavan muutoksen suuruus määritetään

3.1 Käyttäjä asettaa tavoitteen muutokselle

4. Toimenpiteen investointi ja arvio sen aikaansaamasta muutoksesta ilmiöön

4.1 Käyttäjä syöttää arvion siitä, kuinka paljon toimenpiteeseen tulee investoida ja kuinka paljon sillä voidaan vaikuttaa ilmiön kohderyhmään vuodessa.

4.2. Toimenpiteen vaikutusten seuranta

Käyttäjä syöttää tiedot (1.-4.)

"Koneisto"

5. Syötetty + tutkittu tieto yhdistyvät automaattisesti

6. Matriisi antaa kokonaisarvion

6.1 Arvio ilmiön taloudellisista vaikutuksista

6.2 Arvio toimenpiteen hyödyistä

Ilmiökohtaiset yleisyydet (julk. & ei-julk. data kunta- & aluetasolla)

Ilmiökohtaiset kertoimet tutkimuksista ja selvityksistä

Vaikutuksiin liittyvät kertoimet tulosten pohjalta

Taloudelliset arviot (tutkimus & asiantuntija-arviot)

Taloudelliset vaikutukset ryhmiteltyä (esim. toimialat)

Vertailukelpoinen tieto (esim. % osuus kunnan kohderyhmästä)

Lopputulos

Julkistalouden näkökulmasta arvioita eri ilmiöiden taloudellisista vaikutuksista oman kunnan/ hyvinvointialueen tasolla

Julkistalouden näkökulmasta arvio siitä, kuinka vaikuttava ilmiöihin kohdistettu toimenpide on JA mikä on toimenpiteen taloudellinen arvo

Tiedon omistajuus pysyy käyttäjällä

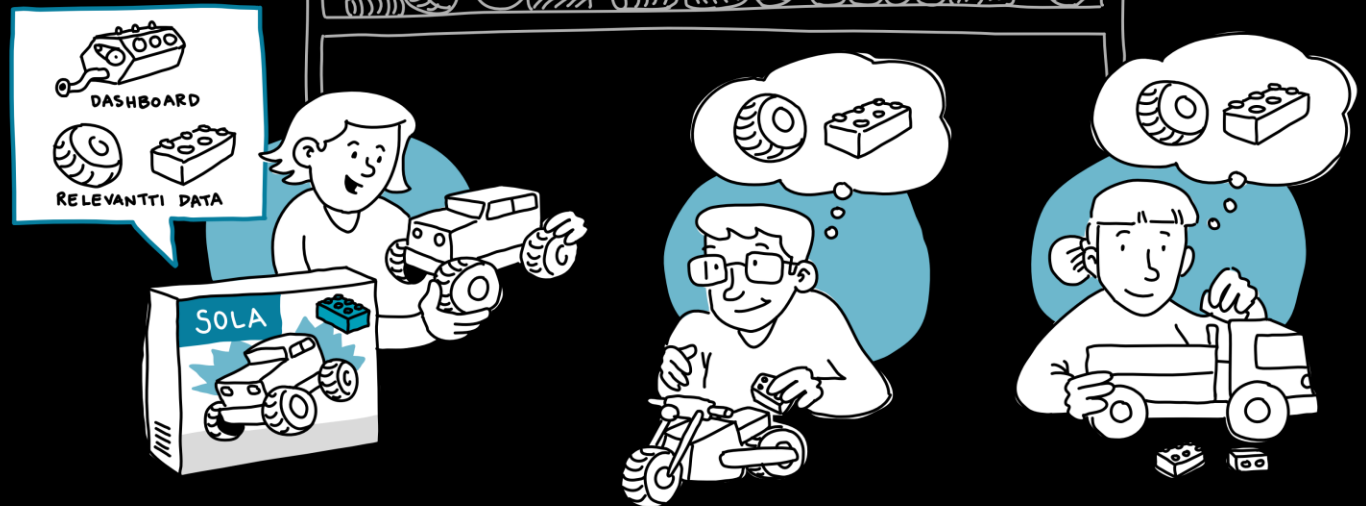
Kaikkia lukuja ja kertoimia on mahdollista muokata

Kaikki materiaali saatavilla Innokylästä 2024

UEF:n Vaikuttavuuden talon MOOC-
kurssi julkaistaan 5 / 2023

Käytettävyyden kolme tasoa:

Tilannekuva	Hyödynnä laskelmia sellaisenaan. Syötä kuusi lukua.
Räätälöinti ja tarkennus	Muokkaa olemassa olevia laskelmia. Tarkenna arvioita omien tietojen avulla.
Uusien ilmiöiden rakentaminen	Rakenna uusia ilmiöitä alueellisen datan avulla.

Hyödyntämisen tasoja?

- Palveluntuottajien & järjestöjen raportoinnin vahvistaminen
- Eri ilmiöiden tunnistaminen?
- Tulosohjaus
- Yhteistyön vahvistaminen & yhdyspintatyö
- Vaikuttavuussijoittaminen
- Suunnittelu ja ennaltaehkäisevä työ
- Uudet ennakoimattomat ilmiöt, mitä ne kustantavat? Miten niihin tulisi puuttua?

SOLA & EKOLOGINEN KESTÄVYYS ?

SOLA- LASKENTATYÖKALU 2024

HYVINVOINTI JA YMPÄRISTÖTALOUS OSANA ALUEELLISTA JA KANSALLISTA PÄÄTÖKSENTEKOA

Digipilot

PowerBi -muotoon vieminen mahdollistaa laskentamallien hyödyntämisen mm. Digifinlandin Sotetarve-alustassa, sähköisen hyvinvointikertomuksen valmistelussa.

VAIHE 1: Digipilot

Digitalisointi

Erillinen hanke helppokäyttöisyyden vahvistamiseksi ja rajapintatoimintojen yksinkertaistamiseksi.

Mahdollisuus eri indikaattorien tehokkaammaksi laskemiseksi supertietokoneen/ tekoälyn avulla.

Ekologinen kestävyys

Ekologisen kestävyden arviointi tuodaan mukaan koostamalla rekisteridataa yhteen olemassa olevien kestävyyslaskurien kanssa.

VAIHE 2: Ekologinen kestävyys ja digitalisointi.

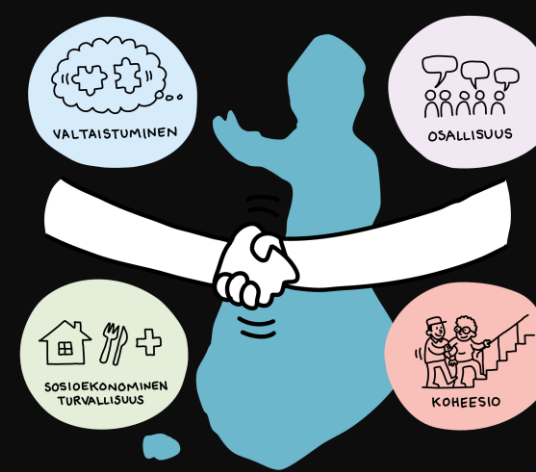
Sos. & ekol. kestävyys

Sosiaalisen ja ekologisen kestävyden arviointi samassa instrumentissa: skaalautuvasti

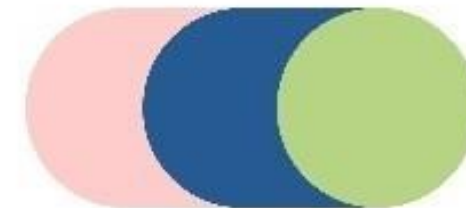
Kysymyksiä?

Kiitos!

- Natalie Joubert, väitöskirjatutkija, UEF, Vaikuttavuuden talo
- Tomi Mäki-Opas, tutkimusjohtaja, UEF, Vaikuttavuuden talo
- Miikka Vuorinen, arviointipäällikkö, Sosped Keskus
miikka.vuorinen@sosped.fi
- Asiantuntijat & tutkimusavustajat mm. Iris Virokannas, Eero Jussila
- Alihankkijat
- Andra Aldea-Löppönen, projektipäällikkö, Keski-Suomen hyvinvointialue, andra.aldea-lopponen@hyvaks.fi
- Susanna Mutanen, hyvinvointikoordinaattori, Keski-Suomen hyvinvointialue
- Nina Peränen, palvelujohtaja, Keski-Suomen hyvinvointialue

SOSPED
KESKUS

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE